

А. А. КОСТЕНКО (викладач)

Навчально-науковий інститут іноземних мов
Національний університет імені Богдана Хмельницького, м. Черкаси

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ЯК ПЕДАГОГІЧНА ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті розглянуто різні аспекти компетентнісного підходу як педагогічної основи формування готовності майбутніх учителів іноземної мови до застосування мультимедійних технологій в освітньому процесі. Зокрема, висвітлено такі поняття, як компетенція та мультимедійна компетентність.

Ключові слова: компетентнісний підхід, компетенція, мультимедійна компетентність, готовність, здатність.

Постановка проблеми. Модернізація української освіти тісно зв'язана із упровадженням компетентнісного підходу, метою якого є не просто засвоєння знань, а їхнє практичне застосування. Саме тому варто розглянути компетентнісний підхід як основу формування готовності майбутніх учителів іноземної мови до застосування мультимедійних технологій в освітньому процесі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження різних аспектів компетентнісного підходу є об'єктом дослідження як вітчизняних, так і зарубіжних учених, таких як О. І. Гулай, А. Л. Заболоцька, М. В. Рудь. Поняття компетенція та компетентність вивчали А. В. Хуторський, М. С. Головань, Г. К. Селевко, Ю. Г. Татур, Б. О. Крузета ін. Незважаючи на те, що компетентнісний підхід вивчається багатьма вченими, проблема компетентнісного підходу як педагогічної основи формування готовності майбутніх учителів іноземної мови до застосування мультимедійних технологій в освітньому процесі є наразі нерозв'язаною.

Мета статті: розглянути компетентнісний підхід як педагогічну основу формування готовності майбутніх учителів іноземної мови до застосування мультимедійних технологій в освітньому процесі.

Формулювання цілей статті: визначити основні характеристики компетентнісного підходу та розкрити поняття компетенції, компетентності й мультимедійної компетентності.

Виклад основного матеріалу. У зв'язку з тим, що Україна є учасницею Болонського процесу, вітчизняне законодавство прийняло Програму дій щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти України. У вищезгаданому документі йдеться про те, що необхідно [9, с. 71-73]: а) створити систему визначення рівня компетентності випускників вищих навчальних закладів; б) розробити методи об'єктивного оцінювання рівня компетентності фахівців певних освітньо-кваліфікаційних рівнів. Таким чином, вітчизняна освіта повинна застосовувати компетентнісний підхід, завданням якого вважається формування у молодого покоління здатності ефективно діяти.

Поява компетентнісного підходу зумовлена тим, що сучасні вітчизняні випускники не є достатньо орієнтованими на практику, хоч і володіють фундаментальними знаннями. Саме такі невтішні результати показало дослідження Світового банку у 2004 році, яке свідчить, що в порівнянні з випускниками таких країн, як США, Франція, Ізраїль та Канада, випускники нашої країни показують високі результати за критеріями «знання» й «розуміння», але водночас – невтішні результати за такими критеріями, як «аналіз», «синтез», «оцінювання» й «застосування знань на практиці» [4, с. 42-43]. Це свідчить про те, що наші випускники не є практико-орієнтованими. Така ситуація зв'язана з тим, що в радянській освіті головним вважався знанневий підхід до навчання й велика увага приділялася лише процесу засвоєння знань [4, с. 42]. Оскільки практичний аспект не цікавив радянських педагогів, це і спричинило сучасну проблему відриву теорії від практики.

Не варто також забувати і про те, що однією з причин зміщення акцентів навчального процесу з отримання знань на формування вміння здобувати знання та застосовувати їх на практиці є те, що інформація має таку властивість, як старіння [2, с. 19]. Саме тому інформація, яку дає вчитель, дуже швидко втрачає свою актуальність, і випускник, не маючи вмінь самостійно здобувати знання й застосовувати їх на практиці, постає перед проблемою неконкурентоспроможності на ринку праці.

Для того, щоб розв'язати вищезгадані проблеми, вітчизняні вчені наголошують на потребі змінити функції навчального закладу: від отримання й засвоєння інформації до вироблення потреби навчатися впродовж життя та застосовувати отримані знання на практиці [4, с. 41]. Отже, застосування компетентнісного підходу є актуальним і необхідним упровадженням в український освітній процес.

Якщо порівнювати компетентнісний підхід зі знанневим, то можна простежити, що він відрізняється від останнього в таких питаннях, як мета та результат навчання, а також функції викладача і студента в навчальному процесі [5, с. 44]. Щодо діяльнісного та особисто-орієнтованого підходів, то вони мають багато спільного з компетентнісним підходом, зокрема в тому, що вони акцентують на зосередженні процесу навчання на особистості учня [4, с. 43].

О. І. Гулай у порівняльному аналізі знанневого та компетентнісного підходів зазначає, що основними постулатами останнього є [4, с. 45]: 1) спрямованість навчання на об'єкти дійсності й фундаментальні об'єкти світу; 2) визначення освіченості не просто як знань, а знань індивіда, його досвіду; 3) здійснення вчителем не процесу викладання-перекопування, а процесу організованого вчіння-виховання; 4) розуміння навчання не як вивчення низки предметів, а формування компетенцій.

Головними категоріями компетентнісного підходу є поняття «компетенція» та «компетентність». Вітчизняні й зарубіжні вчені визначають компетенцію як: а) коло питань, в яких людина добре обізнана [9, с. 289]; б) знання й досвід у певній галузі [12, с. 613]; в) сукупність взаємозв'язаних якостей особистості, що задаються стосовно певного кола предметів і процесів [16, с. 55-61]. Отже, можна зробити висновок, що компетенція – це знання і досвід в певній галузі. Згідно з наказом МОН № 371 до ключових компетенцій відносять такі [7]: 1) вміння вчитися; 2) здоров'язберігальна компетентність; 3) загальнокультурна компетентність; 4) соціально-трудова компетентність; 5) інформаційна компетентність.

Для того, щоб зрозуміти поняття «компетентність», необхідно усвідомити, що саме мається на увазі під поняттям «компетентний». Компетентна людина характеризується як добре обізнана, тямуща, кваліфікована, повноправна, повновладна, правочинна, авторитетна, вагома, авторитетна в певній царині, знаюча, яка має певні повноваження й достатні знання в якій-небудь галузі, заснована на обізнаності, така, що володіє компетенцією [9, с. 874; 8, с. 282].

Багато вітчизняних і зарубіжних учених, які досліджували поняття «компетентність», дають йому такі дефініції: 1) це «особливий тип організації предметно-специфічних знань, що дозволяють приймати ефективні рішення у відповідній діяльності» [цит. за 15, с. 207]; 2) «інтегральна здатність особистості, яка виявляється в її загальній здатності й готовності до діяльності, що ґрунтується на знаннях і досвіді, набуті у процесі навчання й соціалізації, та орієнтовані на самостійну й успішну участь у діяльності» [цит. за 11, с. 138-143]. Компетентність співвідноситься з володінням людиною відповідною компетенцією, разом зі ставленням до неї та предмета діяльності [16 с. 55-61]. Таким чином, компетентність – це здатність і готовність особистості використовувати набуті знання, вміння та досвід у діяльності, спрямованій на досягнення цілей і розв'язання поставлених завдань.

Розглянемо тепер співвідношення компетенції та компетентності в освітньому контексті. А. В. Хуторський і Г. К. Селевко дають такі визначення освітній компетенції: 1) це «сукупність смислових орієнтацій, знань, умінь, навичок і досвіду діяльності учня відносно певного кола об'єктів реальної дійсності, необхідних для здійснення особистісно й соціально значущої продуктивної діяльності» [цит. за 16 с. 55-61]; 2) «освітній результат, який виявляється в підготовленості випускника, в реальному володінні ним методами й засобами діяльності, можливостях справлятися з поставленими завданнями; форма поєднання знань, навичок та вмінь, що дозволяє ставити й досягати цілі в перетворенні довкілля» [цит. за 11, с. 138-143]. А.В. Хуторський розрізняє такі освітні компетенції [цит. за 16 с. 55-61]: 1) ключові – реалізуються на метапредметному змісті; 2) загально-предметні – реалізуються на змісті,

інтегративному для сукупності предметів освітньої сфери; 3) предметні – формуються в межах окремих предметів.

На думку вчених, компетентність фахівця з вищою освітою – це виявлені ним на практиці прагнення і здатності (готовність) реалізувати свій потенціал (знання, вміння, досвід, особисті якості) для успішної творчої (продуктивної) діяльності у професійній і соціальній сфері, усвідомлення її соціальної значущості й особистої відповідальності за результати цієї діяльності, необхідність її постійного вдосконалення [цит. за 13, с. 9].

Таким чином, зважаючи на переваги компетентнісного підходу, ми доходимо висновку, що в підготовці майбутніх учителів цей підхід має бути домінантним. Велику увагу слід приділити формуванню готовності майбутніх учителів іноземної мови до використання мультимедійних технологій у середній школі, адже для цих фахівців важливо сформувати не лише низку базових компетенцій, а й подбати про мультимедійну компетентність. Для того, щоб зрозуміти, що таке мультимедійна компетентність, необхідно спочатку визначити поняття «мультимедіа». Це інформаційна технологія, яка базується на одночасному використанні різних способів презентації інформації. Така технологія є сукупністю прийомів, методів і засобів збирання, накопичення, обробки, зберігання, передавання, продукування, структурування й інтегрування аудіовізуальної, текстової та графічної інформації в умовах інтерактивної взаємодії користувача з інформаційною системою, що реалізує можливості мультимедіа-операційних середовищ [14, с. 25; 1, с. 30]. Для застосування мультимедійного продукту в освіті необхідно володіти мультимедійною компетентністю. Вона поєднує в собі три компоненти: 1) кумулятивну готовність і здатність, а також досвід застосування мультимедійних компетенцій (знання, навички й уміння в застосуванні мультимедійних технологій) у сфері освіти [5, с. 84].

Отже, готовність до застосування мультимедійних технологій є невід'ємним складником мультимедійної компетентності, формування якої забезпечується компетентнісним підходом.

Висновок. Компетентнісний підхід сприяє формуванню мультимедійної компетентності та слугує запорукою формування готовності вчителів іноземної мови до застосування мультимедійних технологій у навчальному процесі.

Перспективи подальших досліджень ми вбачаємо в дослідженні компетентнісного підходу як основи формування мультимедійної компетентності в підготовці майбутніх фахівців початкової школи.

Список використаної літератури

1. Андерсен Б.Б. Мультимедиа в образовании: специализированный учебный курс; авторизированный / Бент Б. Андерсен, Катя Ван ден Бринк; пер. с англ. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Дрофа, 2007. – 224 с.
2. Андреев А.Л. Компетентносная парадигма в образовании : опыт философско-методического анализа / А. Л. Андреев // Педагогика. – 2005. – № 4. – С. 19-27.
3. Головань М. С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду / М. С. Головань // Вища освіта України. – 2008. – № 3. – С. 23-30.
4. Гулай О. І. Компетентнісний підхід як основа нової парадигми освіти / О. І. Гулай // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – 2009. – № 2. – С. 41-51.
5. Заболоцька А. Л. Компетентнісний підхід як освітня інновація: порівняльний аналіз / О. С. Заболоцька // Вісник Житомирського державного університету. Серія: Педагогічні науки. – 2008. – Вип. 40. – С. 63-68.
6. Крузе Б.А. Мультимедийная компетентность учителя / Б. А. Крузе // Педагогическое образование и наука. – 2009. – № 6. – С. 82-84.
7. Про затвердження критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти: Наказ МОН України № 371 від 05.05.2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code-223fb48350aba>.
8. Новый тлумачний словник української мови: у 3 т. / укладачі: В. В. Яременко, О. М. Сліпущко. – К. : Вид-во «АКОНІТ», 2006. – Т. 1, А-К. – 926 с.
9. Ожегов С. И. Словарь русского языка : 70000 слов / под ред. Н. Ю. Шведовой. – 23-е изд. – М. : Русский язык, 1990. – 917 с.
10. Рудь М. В. Компетентнісний підхід в освіті / М. Рудь // Вісник Львів. УН-ТУ. – 2006. –

№ 21. – С. 73-81.

11. Селевко Г. К. Компетентности и их класификация / Г. Селевко // Народное образование. – 2004. – № 4. – С. 138-143.

12. Советский энциклопедический словарь. – 3-е изд. – М.: Советская энциклопедия, 1984. – 1600 с.

13. Татур Ю. Г. Компетентность в структуре модели качества подготовки специалиста / Ю. Г. Татур // Высшее образование сегодня. – 2004. – № 3. – С. 20-26.

14. Толковый словарь терминов понятийного аппарата информатизации образования / И. В. Роберт, Т. А. Лавина. – М. : ИИО РАО, 2006. – 88 с.

15. Холодная М. А. Психология интеллекта. Парадоксы исследования / М. А. Холодная. – СПб. : Питер, 2002. – 272 с.

16. Хуторской А.В. Ключевые компетенции: технология конструирования / А. В. Хуторской // Народное образование. – 2003. – № 5. – С. 55-61.

Стаття надійшла до редакції 17.10.2012.

А. А. Костенко. Компетентностный подход как педагогическая основа формирования готовности будущих учителей иностранного языка к применению мультимедийных технологий.

В статье рассматриваются различные аспекты компетентного подхода как педагогической основы формирования готовности будущих учителей иностранного языка к применению мультимедийных технологий. В частности, освещаются такие понятия, как компетенция и мультимедийная компетентность.

Ключевые слова: компетентностный подход, компетенция, мультимедийная компетентность, готовность, способность.

A. Kostenko. Competence Approach as a Pedagogical Foundation of Forming Foreign Language teachers' Readiness to use Multimedia Technologies in the Educational Process.

The article describes various aspects of the competence approach to forming foreign language teachers' readiness to use multimedia technologies in the educational process. Particularly, such notions as competence and multimedia competence are studied.

Ukrainian legislation adopted the program for implementation of the Bologna Declaration in the Ukrainian system of higher education. According to this document Ukrainian higher educational establishments should develop a system of defining the level of graduates' competence and work out the methods for objective evaluation of competences of certain educational levels. To achieve this goal Ukrainian education should accept the competence approach as fundamental. Its main target is to form in younger generation the capacity to act in a certain situational set. Thus, the competence approach presupposes not just learning the material under study, but developing in young learners relevant practical habits and skills, which can be applied in everyday life.

Key words: competence approach, competence, multimedia competence, readiness, ability.